

ŠTANDARDY DODRŽIAVANIA ZÁKAZU SEGREGÁCIE VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

Článok 1

Úvodné ustanovenia

Tieto štandardy sú v súlade so Zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, Zákonom č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 2 a 2a Zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a čl. 28 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa.

Článok 2

Všeobecné ustanovenia

Pri dodržiavaní zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní Gymnázium Pavla Horova postupuje podľa Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní (ďalej len „Štandardy“), ktoré vydáva MŠVVaM SR.

Štandardy sú základné pravidlá, princípy a postupy predchádzania a eliminácie segregácie vo výchove a vzdelávaní. Ich uplatňovanie prispieva k dodržiavaniu princípov výchovy a vzdelávania podľa školského zákona v školách a školských zariadeniach. Vychádzajú z ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa:

Článok 2 ods. 1: Zabezpečiť práva, ustanovené týmto Dohovorom každému dieťaťu, nachádzajúcemu sa pod ich jurisdikciou, bez akejkoľvek diskriminácie podľa rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmysľania, národnostného, etnického alebo sociálneho pôvodu, majetku, telesnej alebo duševnej nespôsobilosti, rodu a iného postavenia dieťaťa alebo jeho rodičov alebo zákonných zástupcov.

Článok 2 ods. 2: Urobiť potrebné opatrenia na to, aby bolo dieťa chránené pred všetkými formami diskriminácie alebo trestania, ktoré vyplývajú z postavenia, činnosti, vyjadrených názorov alebo presvedčenia jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo členov rodiny.

Článok 3 ods. 1: Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti, týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Článok 29 ods. 1: Výchova a vzdelávanie dieťaťa má smerovať k:

- a) rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho jedinečných daností a duševných a fyzických schopností v ich najvyššej možnej miere;
- b) rozvíjaniu úcty k ľudským právam a základným slobodám a k zásadám, zakotveným v Charte Organizácie Spojených národov;
- c) rozvíjaniu úcty k rodičom, k vlastnej kultúrnej, jazykovej a hodnotovej identite a k hodnotám krajiny, v ktorej dieťa žije i k hodnotám krajiny svojho pôvodu a k iným kultúram;

d) príprave dieťaťa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, mieru, znášanlivosti, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi všetkými národmi, etnickými, národnostnými a náboženskými skupinami a osobami domorodého pôvodu;

e) rozvíjaní úcty k prírodnému prostrediu.”¹

Štandardy dodržiavania zákazu segregácie sú rozpracovaním a realizáciou praktickej časti Metodickéj príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní². Štandardy v prepojení na metodickú príručku napomáhajú naplneniu princípu „zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie“³.

Segregáciu vo výchove a vzdelávaní definuje školský zákon nasledovne: „konanie alebo opomenutie konania, ktoré je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania podľa osobitného predpisu^{2a}) a v dôsledku ktorého dochádza alebo by mohlo dôjsť k priestorovému, organizačnému alebo sociálnemu vylúčeniu skupiny detí a žiakov alebo účastníkov výchovy a vzdelávania alebo k ich oddelenému vzdelávaniu okrem vzdelávania poskytovaného v súlade s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná ^{2b}) pri uplatňovaní práv národnostných menšín na výchovu a vzdelanie v jazyku príslušnej národnostnej menšiny a pri vytváraní podmienok na vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením alebo nadaním a žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním so zohľadnením ich vôle a záujmov a vôle a záujmov ich zákonných zástupcov, ak je účasť na takom vzdelávaní voliteľná a zodpovedá úprave podmienok výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona, osobitne pre výchovu a vzdelávanie na rovnakom stupni vzdelania.“⁴

Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní sa týkajú všetkých oblastí, ktoré upravuje Školský poriadok podľa školského zákona (Zákon č. 245/2008 Z. z., § 153 ods. 1):

- výkon práv a povinností žiakov a ich zákonných zástupcov v škole, pravidlá vzájomných vzťahov a vzťahov s pedagogickými zamestnancami a ďalšími zamestnancami školy;
- prevádzka a vnútorný režim školy;
- podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov a ich ochrany pred sociálnopatologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím;
- podmienky nakladania s majetkom, ktorý škola spravuje, ak tak rozhodne zriaďovateľ.

Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní definujeme ako Štandardy postojov a hodnôt a Štandardy, vyplývajúce z definície segregácie vo výchove a vzdelávaní.

¹ Dohovor o právach dieťaťa (OSN, 1989), in <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/104/>

² Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní, 2023, MŠVVaŠ SR

³ Školský zákon § 3 písm. f

⁴ § 2 písm. ai) zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) – účinnosť nadobúda 1. 1. 2025. Poznámky pod čiarou k odkazom 2a a 2b znejú: „2a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov. 2b) Dohovor proti diskriminácii vo vzdelávaní (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č. 276/2024 Z. z.). Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 317/2010 Z. z.).“

Článok 3

Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní

Štandardy postojov a hodnôt

Základným predpokladom pre úspešné zavedenie štandardov, ktoré zabezpečia proces prevencie či odstraňovania segregácie vo výchove a vzdelávaní, je zásadný posun v oblasti postojového a hodnotového nastavenia, kultivácie verejného diskurzu a medziľudských vzťahov všetkých aktérov vzdelávania, ktorí prichádzajú na pôde školy do kontaktu so žiakmi.

Postojové a hodnotové štandardy sú definované na základe kľúčových ukazovateľov (deskriptorov), ktoré boli vytvorené Radou Európy v dokumente Referenčný rámec kompetencií pre demokratickú kultúru. Deskriptory sú popisy a vysvetlenia, týkajúce sa konkrétneho žiaduceho správania všetkých aktérov vo výchove a vzdelávaní:

- Zaobchádzať so všetkými ľuďmi bez rozdielu s rešpektom.
- Vyjadrovať úctu všetkým bez rozdielu a vnímať rozmanitosť ako príležitosť a prínos pre školu pri príprave a realizovaní aktivít výchovno-vzdelávacieho procesu.
- Vyjadrovať druhým ľuďom uznanie ako rovnocenným ľudským bytostiam.
- Rešpektovať ľudí rôzneho vierovyznania.
- Rešpektovať ľudí, ktorí majú odlišné politické názory.
- Prejavovať záujem spoznať presvedčenia, hodnoty, tradície a pohľady druhých ľudí na svet.
- Dávať priestor druhým ľuďom na vyjadrenie sa.
- Preukázať prebratie zodpovednosti za svoje skutky.
- Ospravedlniť sa, pokiaľ niekomu ublížim.
- Vyjadrovať vôľu a záujem spolupracovať a pracovať s druhými ľuďmi na presadzovaní spoločných záujmov.

Štandardy priestorovej desegregácie:

- Do všetkých priestorov školy, určených pre žiakov, je umožnený rovný (nediskriminačný) prístup všetkým žiakom. Škola nemá priestory a budovy, vyhradené pre jednotlivé skupiny žiakov, vytvorené za účelom ich vylúčovania alebo neprípustného oddelovania na základe ktoréhokoľvek chráneného dôvodu, uvedeného v antidiskriminačnom zákone.
- Škola v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu využíva priestory, ktoré spĺňajú normy, stanovené regionálnym úradom verejného zdravotníctva, pričom výchovno-vzdelávací proces žiadnej zo skupín neprebíha v priestoroch, ktorých kvalita je výrazne rozdielna oproti iným priestorom.
- Ak má škola v jednotlivých vekových kohortách zastúpenie žiakov rôzneho etnického, národného alebo sociálneho pôvodu, farby pleti alebo iného chráneného dôvodu podľa antidiskriminačného zákona, má vytvorené triedy, v ktorých je vyvážené zastúpenie žiakov týchto skupín.

Štandardy organizačnej desegregácie:

- Škola má nastavenú organizáciu školského vyučovania tak, aby nedochádzalo k vylúčovaniu a neprípustnému oddelovaniu niektorej skupiny žiakov.
- Všetky skupiny žiakov školy majú stanovené rovnaké vzdelávacie štandardy, na základe ktorých pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci vytvárajú učebné osnovy školského vzdelávacieho

programu. Úpravy je možné realizovať len pri žiakoch, ktorým to určuje individuálny učebný plán alebo poskytnuté podporné opatrenia.

- Všetky skupiny žiakov majú umožnený rovný prístup k materiálno-technickému vybaveniu, k učebným materiálom a k iným vzdelávacím pomôckam výchovno-vzdelávacieho procesu, prislúchajúcim danému ročníku alebo stupňu vzdelávania.
- Škola je povinná využiť všetky dostupné prostriedky, nástroje a metódy, aby umožnila prístup k vzdelávaniu v maximálnej miere všetkým skupinám žiakov aj v prípade krízových udalostí v škole. Po ukončení krízovej udalosti je škola povinná realizovať príslušné podporné opatrenia na kompenzáciu prípadných výpadkov vo výchove a vzdelávaní, ktoré nemohli byť v maximálnej miere riešené počas krízovej situácie.

Štandardy sociálnej desegregácie:

- Škola využíva potrebné a dostupné inkluzívne podporné opatrenia na podporu sociálneho začlenenia žiakov a vytváranie pozitívnej podporujúcej sociálnej klímy v škole, ktorá prispieva k destigmatizácii a odstraňovaniu stereotypov a predsudkov.
- Škola organizuje a podporuje programy neformálneho vzdelávania a mimoškolské aktivity, smerujúce k vytvoreniu priaznivej sociálnej klímy a interkultúrneho porozumenia v rámci školy medzi žiakmi i rodičmi.
- Škola prijíma, vzdeláva a vychováva všetky skupiny žiakov podľa platných právnych predpisov bez vylučovania a neprípustného oddeľovania na základe akéhokoľvek chráneného dôvodu, uvedeného v antidiskriminačnom zákone.
- V škole neexistujú procesy, postupy a usporiadania (ani na úrovni tried), ktoré vylučujú alebo neprípustne oddeľujú skupiny žiakov na základe akéhokoľvek chráneného dôvodu, uvedeného v antidiskriminačnom zákone.
- Škola umožňuje všetkým skupinám žiakov, aby sa pre napĺňanie a rozvoj svojho potenciálu zapájali do aktivít a súťaží, ktoré sama organizuje alebo sú škole sprostredkované, a aktívne ich k tomu motivuje a podporuje.
- Škola pri hodnotení žiakov nekoná diskriminačne len na základe ich príslušnosti k niektorej sociálnej alebo etnickej skupine alebo iného chráneného dôvodu podľa antidiskriminačného zákona.

Štandardy spolu s plánom desegregácie predstavujú základné dokumenty v oblasti zabezpečenia rovnosti príležitostí a eliminácie segregácie vo vyučovacom procese. Cieľom oboch dokumentov je vytvoriť systémové, transparentné a zrozumiteľné rámce pre prevenciu, identifikáciu a riešenie segregácie vo všetkých jej formách. Dokument stanovuje záväzné pravidlá, ktoré platia pre všetkých aktérov školského prostredia, vrátane vedenia, pedagogických a odborných zamestnancov. Tieto dokumenty majú smerovať k tomu, aby každé dieťa bez ohľadu na jeho rasu, etnický pôvod, náboženstvo, zdravotný stav, rodinné zázemie alebo socioekonomickú situáciu malo rovnakú možnosť plnohodnotne participovať na vzdelávacom procese.

Účelom štandardov rovnako ako aj plánu desegregácie je:

- zabezpečiť rovný prístup ku kvalitnému vzdelaniu pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich etnický, sociálny alebo zdravotný status;
- vytvoriť preventívne mechanizmy na elimináciu všetkých foriem segregácie

(fyzickej, pedagogickej, sociálnej, psychologickej, inštitucionálnej);

- definovať kompetencie a zodpovednosti zamestnancov pri odhaľovaní a riešení podnetov súvisiacich so segregáciou;
- podporiť vytváranie bezpečného, podnetného, akceptujúceho prostredia pre každého žiaka;
- zabezpečiť súlad postupov školy s príslušnou legislatívou, ako aj metodickými odporúčaniami Štátnej školskej inšpekcie a Národného inštitútu vzdelávania a mládeže.

Štandardy spolu s plánom má preventívny, intervenčný a edukatívny charakter a je súčasťou širšieho úsilia školy o budovanie inkluzívneho a spravodlivého školského prostredia. Dokument definuje právne východiská, procedurálne kroky a opatrenia, ktoré má škola aplikovať v prípadoch identifikácie alebo podozrenia zo segregácie a je záväzná pre všetkých účastníkov výchovno-vzdelávacieho procesu a síce:

- všetkých zamestnancov školy – pedagogických, odborných, technicko-hospodárskych, ako aj administratívnych pracovníkov;
- vedenie školy (riaditeľky školy a jej zástupcov);
- externých spolupracovníkov, partnerov školy ako aj dobrovoľníkov zapojených do činností školy;
- všetky subjekty zúčastňujúce sa na výchove a vzdelávaní v rámci pôsobnosti školy, vrátane účastníkov školských podujatí a projektov.

Všetci zamestnanci sú povinní oboznámiť sa s obsahom dokumentu a dôsledne dbať na jej dodržiavanie. Zároveň sa od každého zamestnanca očakáva aktívna participácia na naplňaní cieľov štandardov a to najmä dôsledné uplatňovanie princípov rovnosti, nulovej tolerancie voči segregácii ako aj efektívne a pohotové reagovanie na akékoľvek prejavy diskriminácie alebo nerovnakého zaobchádzania.

Podávanie podnetov a ich vybavenie

Segregácia predstavuje závažný zásah do práv dieťaťa na rovný prístup k vzdelaniu a preto je nutné zabezpečiť efektívny spôsob podávania podnetov smerujúcich k identifikácii, eliminácii a riešeniu všetkých foriem segregácie.

Podnet môže podať:

- žiak školy,
- zákonný zástupca žiaka (rodič),
- pedagogický, odborný alebo iný zamestnanec školy,
- externý zamestnanec spolupracujúcich organizácií – napr. školský inšpektor, poradenský pracovník, zástupca komunity a to:
- písomne – prostredníctvom listu doručeného na sekretariát školy, označeného ako „Podnet – dôverné“,
- elektronicky – zaslaním e-mailu na oficiálnu adresu školy,
- osobne – podaním žiadosti riaditeľke školy alebo osobe na to určenej osoby,
- anonymne- cez schránku dôvery umiestnenej v priestoroch školy.

Postup vybavenia podnetu:

1. Prijatie a zaevidovanie podnetu riaditeľke školy, resp. pracovníkovi školy na to určenému (sekretárka školy) do evidenčného systému školy ako „Podnet týkajúci sa rovnosti, desegregácie“.
2. Predbežné posúdenie závažnosti a pravdepodobnosti podnetu do 7 kalendárnych dní od prijatia podnetu. Zisťuje sa, či podnet spadá do štandardov uvedených v smernici, či ide o opakovaný podnet, ako je potrebné podnet ďalej riešiť (preveriť okolnosti). Ak sa podnet javí ako dôveryhodný pokračujeme ďalšími, nižšie uvedenými krokmi.
3. Zvolanie internej komisie pre riešenie podnetov riaditeľom školy, ktorej súčasťou je zástupca vedenia, členovia ŠPT (školský psychológ, resp. výchovný poradca) a zástupca rady školy, v prípade potreby externý odborník na danú oblasť. Prístup k údajom má len určený okruh osôb v komisii a vedení školy.
4. Zber informácií a vyšetrovanie prípadu: Komisia zrealizuje rozhovory so zúčastnenými osobami (žiaci, rodičia, učitelia), preskúma potrebnú dokumentáciu (napr. triedne knihy, rozdelenie žiakov do skupín...), zrealizuje analýzu okolností prípadu. Všetky tieto kroky budú realizované do 30 dní od prijatia podnetu a z výsledkov šetrenia bude vyhotovená zápisnica.
5. Vypracovanie správy o zisteniach a návrh konkrétnych opatrení v závislosti od povahy prípadu. Správa bude obsahovať popis prípadu spolu so zistenými skutočnosťami ako aj s odborným resp. právnym zhodnotením. Dôležitou súčasťou budú aj návrhy opatrení (nápravné alebo aj preventívne), ktoré budú implementované priebežne.
6. Informovanie podávateľa podnetu o priebehu a výsledkoch šetrenia do 30 dní (vyrozmene pre podávateľa obsahujúce výsledky šetrenia, návrhy opatrení). V prípade anonymného podnetu budú výsledky šetrenia zverejnené na webovom sídle školy. Ak podávateľ nie je spokojný s výsledkom šetrenia môže sa obrátiť na Štátnu školskú inšpekciu alebo na zriaďovateľa školy.

Každý podnet sa posudzuje individuálne ako potenciálny signál porušenia princípov rovnosti, štandardov desegregácie. V prípade, že sa segregácia nepreukáže, môže byť podnet využitý ako základ pre ďalšiu prevenčnú alebo intervenčnú činnosť.

Opatrenia pri zistení segregácie

Pri identifikácii segregácie (najčastejšie vo vzdelávaní) je potrebné prijať **rýchle a komplexné opatrenia**, ktoré zasahujú do viacerých oblastí a ktoré sú zacielené na všetky aspekty segregácie- sociálnu, priestorovú, organizačnú, pedagogickú...

1. Diagnostika a hĺbková analýza segregácie, posúdenie situácie:

- Vykonanie situačnej analýzy (kvantitatívne aj kvalitatívne údaje), aby sa presne zistil rozsah, forma a príčiny segregácie (napr. zloženie tried, výsledky žiakov, účasť žiakov na aktivitách), ako aj dopad segregácie na jednotlivca, skupinu žiakov, triedu.
- Identifikácia rizík a potencionálnych segregačných praktík (napr. pri prijímacom konaní, rozdeľovaní žiakov do tried, tvorbe skupín).
- Autoevalvácia a vyhodnotenie spätnej väzby od žiakov, rodičov, učiteľov.

- Vytvorenie správy z riešenia podnetov porušujúcich segregáciu, ktorá bude obsahovať návrhy riešení, odporúčaní pre vedenie školy.

2. Okamžitá náprava a právne kroky:

- Zastavenie protiprávneho stavu – okamžitá zmena konkrétnych opatrení alebo postupov, ktoré k segregácii viedli (napr. nesprávne zaraďovanie žiakov, neoprávnené triedenie).
- Zabezpečenie rovnakého zaobchádzania v súlade s Antidiskriminačným zákonom a Štandardmi dodržiavania zákazu segregácie (najmä v školskom prostredí).
- V prípade potreby využitie právnych prostriedkov – podanie podnetu, sťažnosti alebo žaloby na súd (napr. s pomocou Slovenského národného strediska pre ľudské práva alebo iných kompetentných inštitúcií).

3. Implementácia inkluzívnych a desegregačných opatrení:

- Organizačné zmeny: Zabezpečenie vyváženého zloženia tried a škôl. Zavedenie desegregačných princípov do školských obvodov (ak je to relevantné). Pravidelná aktualizácia vnútorných predpisov, smerníc.
- Pedagogické opatrenia: Zavedenie podporných opatrení pre žiakov zo znevýhodneného prostredia (napr. doučovanie, inkluzívne tímy, asistenti učiteľa, psychologická podpora) s cieľom ich plnej integrácie do bežného vzdelávacieho procesu. Vzdelávanie učiteľov v oblasti uplatňovania princípov inklúzie, rovnosti, desegregácie a interkulturálnej citlivosti.
- Personálne zabezpečenie: Posilnenie odborného personálu v škole (špeciálni pedagógovia, školskí psychológovia, sociálni pracovníci).
- Kultúrne a osvetové opatrenia: Realizácia aktivít na podporu tolerance, rešpektu, medzikultúrneho porozumenia, sociálnej kohézie a odstraňovania predsudkov v školskom prostredí/kolektíve.

4. Systémové organizačné opatrenia

- Prehodnotenie vnútorných predpisov školy (Školský poriadok, Školský vzdelávací program, kritéria rozdeľovania žiakov do skupín) tak, aby boli v plnom súlade s princípmi rovnosti a inklúzie.
- Implementácia kritérií rovnosti v prijímacích pohovoroch, reštrukturalizácia spôsobu zaraďovania žiakov do tried a skupín s cieľom dosiahnutia rovnomerného
- Autoevalvácia školy v oblasti inkluzívneho vzdelávania, kvalite výučby, poskytovania poradensko-konzultačných služieb, pomoci žiakom, rodičom.

5. Komunikačné a koordinačné opatrenia

- Spolupráca s rodičmi, komunitou, zriaďovateľom a odbornými organizáciami (napr. NIVAM, Centrum poradenstva a prevencie, Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity a i.).
- Realizácia rozhovorov, besied s rodičmi zameraných na inklúziu, prevenciu segregácie.

- Vytvorenie a ukotvenie pozície vedúceho školského podporného tímu v organizačnej štruktúre školy, posilnenie efektívneho fungovania ŠPT.

6. Monitoring, kontrola a spätná väzba

- Pravidelné sledovanie a hodnotenie dopadov prijatých opatrení na zabezpečenie dlhodobej rovnosti vo vzdelávaní, zapracovanie zistení do základných dokumentov školy.
- Vedenie dokumentácie o jednotlivých podnetoch a prijatých opatreniach, hodnotenie opatrení.

Opatrenia prijaté pri identifikácii alebo dôvodnom podozrení zo segregácie v škole musia spĺňať kritériá systematickosti, primeranosti a efektivity, so zameraním na okamžitú nápravu zistených pochybení a súčasne na dlhodobú prevenciu. Základným zámerom je eliminovať všetky formy diskriminácie, stabilizovať rovnováhu vzdelávacieho procesu a upevniť dôveru žiakov, rodičov a pedagogického zboru v inkluzívne fungovanie školy.

Prevenca segregácie

Prevenca segregácie predstavuje konkrétny súbor opatrení a stratégií, ktorých cieľom je vytvárať školské prostredie založené na rovnosti, rešpekte a začleňovaní každého žiaka bez ohľadu na jeho pôvod, sociálne zázemie či zdravotný stav do školského prostredia. Cieľom je tiež podporiť inkluzívne vzdelávanie žiakov s rôznymi ťažkosťami v snahe rozvíjať ich osobný potenciál. Prevenca segregácie zahŕňa viaceré oblasti fungovania školského systému cez legislatívu, organizáciu až po vzdelávanie

1. Pravidelné vzdelávanie zamestnancov

- Zabezpečiť systematické vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov v oblasti ľudských práv, inkluzívnej pedagogiky, kultúrnej senzitivity a prevencie diskriminácie.

2. Informačné a osvetové aktivity pre žiakov, rodičov, verejnosť

- Organizovanie podujatí pre žiakov, rodičov a verejnosť na tému rovnosti, tolerancie, diverzity, ľudských práv a prevenciu segregácie, netolerancie, stereotypizácie.
- Škola vytvára priestor pre interkultúrne stretnutia, diskusie, výstavy, organizuje aktivity k svetovému dňu tolerancie.

3. Rovný prístup žiakov ku vzdelávaniu a aktivitám

- Škola zabezpečuje rovnaké podmienky pri prístupe k výučbe, učebným pomôckam, mimoškolským a podporným aktivitám. Nesegreguje ani nevylučuje žiakov na základe ich etnického pôvodu, sociálneho zázemia či zdravotného stavu.
- Žiaci nesmú byť rozdeľovaní do tried alebo skupín na základe subjektívnych či diskriminačných kritérií.

- Škola pravidelne analyzuje štatistické údaje o účasti žiakov na aktivitách, výsledkoch, zložení tried a prijímacích procesoch.

4. Transparentné procesy rozdeľovania žiakov

- Vnútorne pravidlá rozdeľovania žiakov do tried musia byť zrozumiteľné a verejné. Kritériá pre rozdeľovanie žiakov do tried/skupín nesmú diskriminovať žiakov na základe ich pôvodu, jazykovej schopnosti, náboženstva alebo iných chránených znakov.
- Riaditeľ školy zodpovedá za každoročné preverenie transparentnosti týchto procesov a ich prispôsobenie novým potrebám.
- Škola pravidelne vyhodnocuje procesy rozdelenia žiakov a zabezpečuje ich transparentnosť.
- Pri prideľovaní žiakov sa berie do úvahy vyvážené zloženie tried, aby sa podporovala spolupráca a rovnosť.

5. Projektová spolupráca a spolupráca s odborníkmi

- Škola sa aktívne zapája do národných a medzinárodných projektov a programov zameraných na podporu desegregácie a budovania inkluzívnej kultúry.
- Spolupracuje s mimovládnyimi organizáciami, výskumnými inštitúciami a odborníkmi na implementáciu inovatívnych prístupov.
- Podporuje pravidelné vzdelávanie zamestnancov o inklúzii, rovnosti, antidiskriminácii, a desegregácii.
- Informuje rodičov a verejnosť o najnovších legislatívnych zmenách cez informačné kanály školy.

Inklúzia a jej uplatnenie v praxi

„Inkluzívny prístup vo výchove a vzdelávaní znamená možnosť rozvíjať individuálny potenciál všetkých detí, žiakov a študentov v škole, v živote a neskôr na trhu práce. Právo na inkluzívne vzdelávanie patrí medzi ľudské práva, ktorého ideové základy vychádzajú zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv a Deklarácie práv dieťaťa.

Každé dieťa má právo na kvalitné, bezplatné základné vzdelávanie bez diskriminácie na základe rovnakých príležitostí v spoločnosti, v ktorom žije, a nesmie byť vylúčené zo všeobecného systému vzdelávania⁵.

Inkluzívna škola je škola, ktorá sa snaží rozvíjať potenciál každého žiaka s rešpektovaním jeho osobitostí. V súvislosti s uplatňovaním princípov inklúzie a desegregácie plán poskytuje súbor aktivít, postupov a krokov, ktorých cieľom je prispieť k rozvoju inkluzívneho vzdelávania a podpore desegregácie v školskom prostredí. Cieľom tohto dokumentu je uplatňovať základné princípy inklúzie v školskom prostredí a síce:

⁵ Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, čl. 7, ods. 2; čl. 24; čl. 30, ods. 5d, Dohovor o právach dieťaťa, čl. 3.1; čl. 23 a 28

- Rovnaké vzdelávacie príležitosti: Rovnaké právo každého žiaka na kvalitné vzdelanie a plnohodnotnú účasť na školských aktivitách.
- Rešpekt a diverzita: Škola podporuje rôznorodosť, jedinečnosť osobností žiakov a učí žiakov rešpektovať rozdiely medzi nimi.
- Bezpečné a prijímajúce prostredie: Škola vytvára atmosféru bez predsudkov, kde sa každý žiak cíti plne prijatý a v bezpečí.
- Partnerstvo s komunitou: Aktívne zapájame rodičov, spolupráca s odborníkmi a miestnou komunitou ako kľúčových partnerov v procese inklúzie.
- Podpora zmiešaných kolektívov: Motivácia žiakov k spolupráci a práci v rôznorodých (zmiešaných) skupinách.
- Personalizovaná podpora a individuálny prístup: Zabezpečenie individuálnej pre všetkých žiakov, vrátane tých so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- Otvorená Komunikácia: Pravidelná a transparentná komunikácia školy o inkluzívnom vzdelávaní, opatreniach v tejto oblasti smerom k rodičom a verejnosti.
- Vzdelávanie zamestnancov v oblasti inklúzie: Priebežné a kvalitné vzdelávanie zamestnancov so zameraním na inkluzívne vyučovacie metódy.
- Preventívne programy: Organizovanie osvetových prednášok a diskusií o tolerancii, rovnosti, rešpekte, inklúzií.
- Podpora duševného zdravia – Škola spolupracuje s psychológmi a špeciálnymi pedagógmi CPP Michalovce pri podpore žiakov so špeciálnymi výchovno- vzdelávacími potrebami.
- Zapojenie žiakov do procesu – Študenti sa aktívne podieľajú na tvorbe školského inkluzívneho prostredia.
- Aktívny boj a nulová tolerancia diskriminácie: Podpora nulovej tolerancie voči akejkoľvek forme diskriminácie, segregácie alebo predsudkov cestou aktívneho riešenia akýchkoľvek prejavov neprimeraného správania.
- Intenzívne zlepšovanie: Škola systematicky hodnotí efektivitu inkluzívnych stratégií a pracuje na ich zlepšení.